האשה

נקנית בשלש דרכים וקונה את עצמה בשתי דרכים [א]נקנית בכסף בשטר ובביאה בכסף [ב]בית שמאי אומרים בדינר ובשוה דינר ובית הלל אומרים [ג]בפרוטה ובשוה פרוטה [ד]וכמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל [ה]היבמה נקנית בביאה וקונה את עצמה [ו]בחליצה ובמיתת היבם: **גמ'** האשה נקנית מאי שנא הכא דתני האשה נקנית ומ"ש התם דתני האיש מקדש משום דקא בעי למיתני כסף וכסף מנ"ל [ז]גמר קיחה קיחה משדה עפרון כתיב הכא [1]כי יקח איש אשה וכתיב התם [2]נתתי כסף השדה קח ממני וקיחה איקרי קנין דכתיב [3]השדה אשר קנה אברהם

האשה נקנית. הכא תני בה"א וכן בכמה דוכתין גבי איש ואשה קתני בה"א כמו האשה שהלכה (יבמות דף קיד:) האשה שהלך בעלה (שם דף פז:) האשה שנתארמלה (כתובות דף טו:) האיש מקדש (לקמן דף מא.) וקשה דבההיא דתנן בתולה נשאת (כתובות דף ב.)[ט] אמאי לא תני הבתולה נשאת וי"ל דהכא אקרא אקרא קאי כלומר האשה המבוררת בפסוק דאשכחנא אשה מבוררת בקרא גבי נשואין דכתיב[כ] כי יקח איש אשה אבל בתולה לא קאי אקרא דלא אשכחנא בשום דוכתא בתולה בקרא מפורש גבי נשואין אבל קשה לקמן (דף יד:) דתנן עבד עבדי עבד כנעני (דף כב:) אמה עבריה (דף יד:) אמאי לא תני בהם ה' דהא מבוררין בפסוק מינהו[א] ושמא בהני עבד ואמה אין נופל בהן לשון ה' שאין מבוררין כ"כ לפי שהולרך לפרש בהן בהי מייניהו אי בעבדי אי בכנעני או בעבריה או בכנענית[ל] דהא גבי יבמה קתני היבמה ואין לחוש כל כך שבכ"מ שונה התנא לשון הרהוט לו בפה דכן מצינו שיש מקומות ששונה המעשה קודם המנין כי האי דהכא וכן בתולה נשאת ליום[ט] הרביעי אתרוג שוה לאילן בשלש[מ] דרכים והתורה נקנית במ"ח דברים (אבות פ"ו מ"ה) ויש מקומות ששונה המנין קודם כמו בעשרה מאמרות (שם פ"ה מ"א) אור לי"ד בודקין (פסחים דף ב.) ז' ימים קודם יו"כ (יומא ד' ב.)[נ] בשבעה דרכים בודקין את הזב (זבין פ"ב מ"ב) בג' דברים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים (גיטין ד' ט.)[ס]: **ב"ש אומרים בדינר.** במס' עדיות (פ"ד מ"ז) תני ליה גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה[ב] ואע"ג דאי קבלה קדושין מאחר[ג] ומיתני הוו ב"ש לחומרא[ד] מיהו לאו להכי מיתסיל[ה] דלאמרינן ביומא (דף פ:) כי אתסיל לענין עוג מלך הבשן: **בפרוטה ובשוה פרוטה.** תימה דלא הוה ליה למיתני אלא בשוה פרוטה כדתנן בהזהב (ב"מ ד' נה.) חמשה פרוטות הן ההולאה בשוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה[ו] וי"ל משום דתנא כאן בכסף מפרש באיזה כסף דינר לב"ש ופרוטה לב"ה ולפי שלא נטעה לומר כסף דוקא ולא שוה כסף כדיליף קיחה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה כסף מפרש שוה כסף וא"ת ומנא לן דשוה כסף ככסף[ז] דהא לקמן (דף מז.) מיבעי ליה קרא גבי עבד עבדי ע[ח] יש"ב לרבות שוה כסף ככסף ופליון הבן דכתיב ביה[ט] כסף ואמר לקמן (דף ח.) דרב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן ומנא לן דשוה כסף ככסף ומיהו[י] בפרק קמא דשבועות (דף ד:) דרים כלו ופרט וכלל אבל גבי ערכין דכתיב ביה[כ] כסף והקדש נמי דתנן[ט] גבי המקדיש שדהו שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף מנלן דשוה כסף ככסף מיהו בהקדשות נמי אפשר דדרשינן כלל ופרט וכלל[ל] דהא אין הקדש נפדה בקרקע כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף נד.) הרי אמרו אין הקדש מתחלל ע"ג קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו[מ] ולקמן (דף ה.) נמי אמרינן לאין פודין הקדש ומעשר שני בשטר אבל גבי קדושין וערכין מנלן דשוה כסף ככסף וי"ל דבהכי לא סגי דנהי דכסף השדה נמי כתב קרא[נ] כסף יש"ב לבעליו ודרשינן בפ"ק דב"ק (דף ז.) יש"ב לרבות שוה כסף ככסף ומ"כ הוו מזיקין ועבד עברי שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין ויש לומר דתרוייהו צריכי דאי כתב עבד גרידא לא מצי למילף מזיקין מייה לפי שמצינו שהקפיד הכתוב לענין מיטב וסד"א נמי כסף דוקא ולא שויו[ל] להכי איצטריך כסף יש"ב גבי מזיקין וגבי ע"ע איצטריך נמי קרא דלא מצי יליף מנזיקין דהוה אמינא עבד דומיא דמזיקין ואם מיקני בקרקע ליבעי מיטב לכך איצטריך תרוייהו אי נמי י"ל אי כתב בעבד הוה אמינא דדין הוא שנקל עליו דיכול לפדות עצמו אפי' בשוה כסף כדי שלא יטמע בין העובדי כוכבים אבל גבי מזיקין דלא שייך למימר כך לא אמרי' הכי ואי כתב במזיקין גרידא לא מצי למילף עבד מייה דס"ד דלא יהיה שוה כסף ככסף בעבד לפי שגס הוא גרס לו לימכר על שנשא ונתן בפירות שביעית וכו' יוסי בר' חנינא דלקמן (ד' כ.) וס"ד דנחמיר עליו לומר דוקא כסף ולא שויו והא דאיצטריך קרא לפדיון הבן והקדש דשוה כסף ככסף ולא יליף מזיקין וע"ע לפי שבא למעט קרקעות ושטרות שאין פודין בהן בכור אדם והקדשות: **וכמה היא פרוטה.** הא דלא מפרש כמה הוא דינר משום דדינר היו יודעין כמה היה שהוא אחד[ס] מכ"ד בדינר של זהב דאמרינן בריש הזהב (ב"מ ד' מד:) אבל פרוטה איכא פלוגתא בגמרא לקמן (דף יב.)[פ] זימנין דזילי וזימנין דייקרי[נ] ועוד דתניא ב"ה דקי"ל כוותיה אינהו לפרושי טפי: **אחד מח' באיסר.** כשהאיסרים כדינס אבל כשהאיסרים מתזיילין אחד משמה דאמרינן בגמרא (שם): **איטלקי.** מפרש ר"ת על שם איטליא של יון ואין לתמוה על הקו"ף[ג] דבאשכחנא (בעזרא ד) שושנכיא על שם שושן: **היבמה נקנית בו'.** תימה דלא תני מיניה כדלעיל ולתני נקנית בדרך אחד וקונה עצמה בשני דרכים וכמו מיניה דלעיל למעוטי דאמרינן בגמרא[פ] האי מיניה נמי למעוטי דריסא למעוטי כסף ושטר כדדרשינ לקמן (דף יד.) דיהא גומר ואין כסף ושטר גומרין בה ומיניה דסיפא למעוטי ג"כ[צ] דלא נילף ק"ו מאשה דאמרי' בגמ' (שם) דדרשינן נעלו אין מידי אחרינא לא וי"ל דבחדא מילתא אין לשנות מיניה ואע"ג דגבי אתרוג תנן ששוה לאילן בג' דרכים ולירק בדרך א' התם בא לפרש דברים המלוקים בו ומאחר דלא תנא מיניה ביבמה לא חש לשנות מיניה בעבד עברי[ג] וכנעני[ד] אי נמי משום דלא איצטריך למיתני בהם מיניה למעוטי מידי: **מאי שנא הכא דתנן האשה נקנית.** המ"ל אגב דבעי למיתני סיפא וקונה את עצמה דלא שייך התם לשון קדושין וכה"ג משני בסמוך[ק] מיהו אומר הר"ר מנוח דה"מ למיתני ויתרת בשני דרכים דגבי קדושין שייך לשון היתר: **משום** דקבעי למיתני כסף. והכא לא שייך למיפרך ותנא תרתי אטו חדא כדפריך לקמן[ר] דלשון קנין שייך נמי בשטר ובביאה ולא היה תמוה על לשון קנין אלא משום דלקמן תנא לשון קידושין והכא תנא לשון קנין אי נמי בשטר נמי אשכחן לשון קנין דכתיב ואקח את ספר המקנה (ירמיה לב): **וכסף מנלן גמר קיחה קיחה משדה עפרון.** ואם תאמר ומה צריך לכל זה[ע] לא היה צריך לומר אלא כסף איקרי קנין דכתיב נתתי כסף השדה קח ממני וכתיב השדה אשר קנה אברהם מי נמי שדות בכסף יקנו וי"ל דבהכי לא סגי דנהי דכסף השדה איקרי קנין כסף דאשה לא איקרי קנין לכך צריך להביא ראיה לאותו כסף דגמרינן אשה מייה איקרי קנין: **וכתיב התם נתתי כסף השדה קח ממני.** אינו חושש אלא שמועה לשון קיחה[פ] אע"ג דלא דמי דקיחה דהכא קיימא אכסף של שדה וקיחה דאשה לא קיימא אכסף של אשה אלא אאשה עצמה וא"ת וליתני האשה נקחת שהוא לשנא דקרא טפי דכתיב כי יקח ותנן נמי עירובין (ד' כו:) הכל נקח בכסף מעשר[ו] ובאיזה שייך נמי לשון קיחה דכתיב (ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אחותו[צ] וי"ל דלא שייך למיתני סיפא ולוקחת עצמה בב' דרכים: אי

מסורת הש"ם

א) עדיות פ"ד מ"ז בכורות נ:, ב) ב"מ נה. [לקמן יא:], ג) [לקמן ג. יא:], ד) [ע"ב], ה) [לקמן ט ע"א], ו) [ברש"י רי"ף וסף: ונותן לה ואומר כן], ז) [בדפו"ר וברש"ל: לבעלה], ח) [ברש"י רי"ף: ולטעמא לה אם הוא כהן], ט) [שם וסף: ולהגריכה גנו למאמרו וחלילה לזיקתו אם רוצה לפוטרה], י) [וסם ד"ה בתולה], כ) [דברים כד], ל) [כתובות ב ע"א], מ) [ביכורים פ"ב מ"ו], נ) [וסם ד"ה שבעת], ס) [וע"ע תוס' ע"ז ב. ד"ה לפני], ע) [ויקרא כה], פ) [במדבר יח], צ) [ויקרא כו. ועי' סנהדרין טו ע"א], ק) [עי' תוס' שבת קכח ע"א ד"ה ומתן], ר) [שמות כא], ש) [ל"ל מכ"ה], ת) [ל"ל חיממין (רש"ש, ע"ש)], א) [לקמן ג ע"א], ב) [לקמן יד:], גמ) [לקמן יד:], ג) [לקמן יד:], ד) [לקמן כב:], ה) [בעמוד ב], ו) [ל"ל ובביאה. (יעב"ן)],

מוסף תוספות

א. דכתיב בקרא (שמות כא) כי תקנה עבד עברי. תוס' ריש כתובות. ב. דאם נתקדשה בפחות מדינר הויא לב"ה אשת איש ולב"ש פנויה. תוס' הרא"ש. ג. בדינר. ריטב"א לקמן יא.: ומת הראשון. תוס' הרא"ש. ד. וב"ה לקולא שב"ה אומרים שקדושי השני אינם קידושין וב"ש אומרים קידושין. שם. ה. אלא לענין קידושי הראשון. שם. ו. ובפרוטה ל"ל למיתני דכיון דמתקדשת בשוה פרוטה כ"ש בפרוטה עצמה. תוס' הרא"ש. ז. וא"ת שוה כסף בכלל כסף ליתא דהא וכו'. רשב"א (ועי' מהרש"א). ח. בפדיון הבן ניחא. תוס' הרא"ש. ט. בתוס' הרא"ש בא"א. וכן הקדש נמי דכתיב ונתן הכסף וקם לו ותנן. י. ויסף חמישית כלל כסף פרט והיה לו חזר וכלל. תוס' ב"מ נד. וכן תוס' פסחים לה: כ. דרבי ביה קרא שוה כסף ככסף וה"ה נמי בכל דוכתא דכתיב ביה כסף. תוס' הרא"ש. ל. נר"ן מפרש. סד"א כיון דאי פרע ליה בקרקע צריך לפורעו ממיטב כי פרע ליה במטלטלין נמי שיהא צריך לפרעו ממיטב מטלטלין דהיינו מעות. מ. בתוס' הרא"ש. וזימנין דזילי איסרי וזימנין דיקירי. (ועי' רש"ש ועצמות יוסף). נ. מיותרת. תוס' טוך. ס. גבי האיש קונה. תוס' הרא"ש. אלא דעדיפא מינה אמר ליה דעיקר קיחה שבכסף קנין הוא. רשב"א. ע. כיון דאין מקומו כאן כדפירש הקונטרס מה שייך לאתויי ג"ש. תוס' טוך. פ. בתוס' הרא"ש כתוב. אינו חושש אלא למצוא לשון קיחה לג"ש. צ. ובכמה חייבי כריתות כתיב קיחה. תוס' הרא"ש.

א א מיי' פ"א מהל' אישות הל"ב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כו סעי' ד:
ב ב מיי' שם פ"ג הל"א סמג שם טוש"ע אה"ע סי' כז סעי' א:
ג ג מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הל"א סמג עשין לה טוש"ע אה"ע סי' כז סעי' י:
ד ד מיי' פ"א מהלכות יבום הל"א ופ"ב שם הלכה ג סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסו סעי' ז:
ה [ממי' שם פ"א הלכה ב טוש"ע שם סי' קע סעיף יב]:

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א
2. וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ אם אַתָּה לוֹ שְׁמָעֵנִי נָתַתִּי כֶסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת מֵתִי שָׁמָּה:
בראשית כג יג
3. הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת שָׁמָּה קֻבַּר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ:
בראשית כה י

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה האשה וכו' דהא גבי יבמה. נ"ב עיין בשו"ת ב"ח סי' קפב:

תוס' ר"י הזקן

מתני'. האשה נקנית. לבעל, באחד מג' דרכים. וקונה את עצמה. מיד הבעל. וכולה מפרש בגמ'. היבמה נקנית. ליבם קנין גמור ליורשה וליטמא לה, בביאה. אבל ההוא קנין דלעיל לא הוי קנין גמור, דעדיין אינו יורשה ואינו מטמא לה אם הוא כהן, אלא שנעשית ארוסה.
גמ'. התם. בפרקא דלקמן [מא, א].
אם הוא כהן, אלא שנעשית ארוסה.
גמ'. התם. בפרקא דלקמן [מא, א].

אי נמי שדות בכסף יקנו. והא דלא מייתי קיין שנכתב בתורה מכסף מקנתו (ויקרא כה) משום דבעי לאתויי קיין דשדה וקשה א"כ ה"ל לאתויי השדה אשר קנה אברהם וי"ל דמהיא ליכא למידק דליכא למימר השדה אשר קנה אברהם בחזקה או בשטר[א] דהא לא כתיב השדה אשר קנה בכסף: **דאסר לה אב"ע בהקדש.** והרי את מקודשת לי כלומר להיות לי מקודשת לעולם בשבילי כמו (נדרים ד' מח.) הרי הן מקודשין לשמיס להיות לשמיס[ב] ופשטא דמילתא מקודשת לי מיוחדת לי ומזומנת לי[ג] ומיהו אם היה אומר טלית זו מקודש לי אין נראה שיועיל[ד] דגבי אשה במה דמתיחדת להיות לו היא נאסרת לכל אבל בכסף וטלית לא שייך למימר הכי:

אי תנא קונה ה"א בע"ב. ואע"ג דתני האיש מקדש דמשמע בע"כ היינו משום דכבר אשמועינן הכא דבע"כ לא והא דקתני היכמה נקנית ולא קתני היכם קונה[ה] בע"כ[ו] אידי דקתני האשה נקנית תני נמי סיפא היכמה נקנית דנקנית משמע מדעתה ומשמע בע"כ[ז]:

ליתני שלשה. פירוש משום דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה: **קשו קראי אהדדי.** אע"ג דמלינו כמה דברים שנקראים בלשון זכר ונקבה דכתיב (יחזקאל ג) יד שלוחה אלי והנה בו מגילת ספר וכן השמש נאה (בראשית טו) השמש יצא (שם יט) המחנה האחת והכהו (שם לב) וכן בלשון חכמים מצינו (שבת דף כא.) גדי נר שכבתה אין זקוק לה נר שכבה (שם דף מד.) הלבה חמורך טרפון (סנהדרין דף לג.) השוכר את החמור והבריקה והוליכה בהר (ב"מ דף עח.) לא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור (כתובות דף עו.) וכהנה רבות מיהו היכא דליכא לשנויי משנינן ובקראי נמי יש שום דרשה אי נמי לפי שראה המשניות ששינו לשונם אחרי שני הפסוקים היה רוצה לתת בהם טעם ודקדוק עליהם: **הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה.** וא"ת מלחמה נמי איקרי לשון נקבה דכתיב (שמואל א לא) ותכבד המלחמה אל שאול ומוסף (עוד) המלחמה (שם יט) ועוד כי היכי דקאמר דרכו של איש לעשות מלחמה ולא אשה ה"ג דרכו של איש לגמוד תורה ולא אשה וי"ל דלא דמי דהכא בתורה גופיה קאי דקרי הכתוב בלשון דרך ולא קאי בלומדיה וכתוב ילאו אליך (דברים כח) אלמנתי מלחמה קאי והם האנשים שדרכם לעשות המלחמה: [מפני מה אמרה תורה כי יקח וכו'. פי' דמשמע בע"כ ולא כתיב כי תלקח דמשמע מדעתה[ח]] ת"י:

אתרוג שוה לאילן בג' דרכים. פי' בקונטרס לערלה ולרבעי ולשביעית דלענין שביעית הולכין בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק ולא מצינו בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק דמשמע דאין רבעי נוהג בשאר אילנות וי"ל דה"ק כרם רבעי כל היכא דאמי למתני והיכא דל"מ למתני לא[מ] פליגי עליה דלא פליגי התם לומר שלא יסבור שום תנא נטע רבעי דשמא בר מההיא דאתרוג איכא פלוגתא דתנאי בהדיא בשום מקום ולא נחלקו אלא לשום המשניות דסוף מס' מעשר שני ובשאר דוכתין אי כמאן דסבר (ברכות דף לה.) נטע רבעי אי כמאן דסבר (שם) כרם רבעי לידע כמאן הלכתא וי"מ דאפי' מאן דתני כרם רבעי מודה בשאר אילנות דמדרבנן נוהג והכא מדרבנן קאמר ויש לנו נפקותא בדבר דאי פליגי דמאן דתני כרם רבעי דוקא אבל בנטע אין רבעי כלל אפילו מדרבנן ואמרו (שבת דף קלט.) כל המיקל באדרן הלבה כמותו בחולה לארץ וא"כ עכשיו בחו"ל אין דין רבעי נוהג באילנות ואי מדרבנן כ"ע מודו דנוהג בשאר אילנות ה"ה בחו"ל דרבעי נוהג מדרבנן ומה שפי' בקונטרס לשביעית אזלינן בתר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק משמע מתוך פירושו דבירק אזלינן בתר לקיטה לענין שביעית ולא דק דבמס' שביעית (פ"ט מ"א) תנן כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב והקשה רבינו נסים דבפרק מקוס שנהגו (פסחים דף נא:[ט]) תני איפכא ותירץ דבההיא דמס' שביעית דקתני כל הספיחים מותרין מיירי בספיחים של ערב שביעית שנכנסו בשביעית דכיון שגדלו רובן בששית הם כשל ששית ומותרין אף לסחורה חוץ מספיחי כרוב שהם אסורין לסחורה כדין שביעית או אחר הביעור לאכילה כדמפרשינן בירושלמי[י] דכל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין חדש בין ישן אבל ספיחי כרוב שדרכו[יא] לגדל אמהות אמהות ויש עלין שהם גדלים בשביעית ושמא יקח מן העלין שהן אסורין ויאמר מן האמהות לקחתי וההוא דמקוס שנהגו (שם) דקתני כל הספיחים אסורים מיירי בספיחים שגדלו בשביעית ואליבא דרבי עקיבא[יב] דדרים וכי מאחר

ואיכני הלא האיש קונה. כי היכי דתני בלישנא דרבנן האיש מקדש: **ואיכני.** הכא האיש קונה בג' דרכים: **ומקנה.** אותה לעצמה בשתי דרכים: ומשני **משום דאיכא.** בהנהו ג' דרכים מיתת הבעל: **בודקים אם הוב.** במאכל ובמשתה בחולי במשא בקפילה ומראה והרהור שמא מחמת אחד מהן ראה ואנוס הוא וטהור דרחמנא אמר (ויקרא טו) מבשרו מאליו ולא מחמת אונס והאשה באונס נמי מטמאה כדאמר בפ' בנות כותים (נדה דף לו:) כשהוא אומר כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור: ופרכינן **מ"ט תני שלש.** משום דרכים קאמרת: **ליתני דברים ואיכני שלשה.** כי אורחא דגמרא: **ותני פרטי משום חדא.** בתמיה שיהא לשון כסף ושטר משום דיאה היה לו לילך אחרי הרוב: **הא מני.** דתני לשון דרך בקדושי אשה ר"ש היא דאמר אורחא דארעא שייך בהו: **אגידה.** אחת מגלעותיו: **בג' דרכים.** ערלה ורבעי נוהג בו כאילן ולענין שביעית הולכין בפירותיו אחר החנטה כאילן ולא אחר לקיטה כירק: **ולירק בדרך אחד.** שבשעת לקיטתו עישורו שאין הולכין בו לענין מעשרות אחר חנטה כשאר אילנות אלא אחר שנה שנלקט בו כירק כדמפרש טעמיה לקמן. המעשרות משתנות כסדר השנים שנה ראשונה של שמיטה מעשר ראשון ושני וכן בשניה אבל שלישית מעשר ראשון ומעשר עני ואם חנט בשניה ונלקט בשלישית בשאר אילנות אחר חנטה ובאתרוג אחר לקיטה כירק:

התם

אי נמי [1]שדות בכסף יקנו תני האשה נקנית וניתני התם האיש קונה מעיקרא תני לישנא דאורייתא ולבסוף תני לישנא דרבנן ומאי לישנא דרבנן דאסר לה אב"ע בהקדש הכא האיש קונה משום דקא בעי למיתנא סיפא וקונה את עצמה בדידה תנא נמי רישא בדידה וניתני האיש קונה ומקנה משום דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מקני [2]מן שמיא הוא דמקני לה ואב"א אי תנא קונה ה"א אפילו בע"כ תנא האשה נקנית [3]דמדעתה אין [3]שלא מדעתה לא ומאי אירא דתני שלש ליתני שלשה משום דקא בעי למיתני דרך ודרך לשון נקבה הוא דכתיב [2]והודעת להם את הדרך ילכו בה ואלא הא [3]דתניא [3]בשבעה דרכים בודקין את הזב ניתני שבע משום דקא בעי למיתני דרך ואשכחן דרך דאיקרי לשון זכר דכתיב [3]בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך אי הכי קשו קראי אהדדי וקשיא נמי מתני' אהדדי קראי אהדדי לא קשיין הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב [4]תורת ה' תמימה משיבת נפש כתב לה בלשון נקבה התם דבמלחמה קאי דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה כתב לה בלשון זכר מתני' אהדדי לא קשיין הכא דלגבי אשה קאי קתני לה בלשון נקבה התם דלגבי איש קאי דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק דהא [3]אשה נמי[ה] באונס מיטמאה תני לשון זכר מ"ט תני שלש משום דרכים ניתני דברים וניתני שלשה משום דקבעי למיתני ביאה וביאה איקרי דרך דכתיב [5]ודרך גבר בעלמה כן דרך אשה מנאפת הא תינח ביאה כסף ושטר מאי איכא למימר משום ביאה ותני תרתי אטו הדא הנך נמי צורך ביאה נינהו ואב"א הא מני ר"ש היא דתניא ר"ש אומר מפני מה אמרה תורה [6]כי יקח איש אשה ולא כתב כי [7]תלקח אשה לאיש [7]מפני שדרכו של איש לחזר על אשה ואין דרכה של אשה לחזר על איש משל לאדם שאבדה לו אבידה מי חוזר על מי בעל אבידה מחזר על אבידתו והא דתנן [8]בז' דרכים בודקין את הזב ליתני דברים התם הא קמ"ל דדרכא דמיכלא יתירא לאתויי לידי זיבה ודרכא דמישתיא יתירא לאתויי לידי זיבה והא דתנן [9]ד[ד]אתרוג שוה לאילן בג' דרכים ליתני דברים משום דבעינן[ו] מתני סיפא ולירק בדרך אחד סיפא נמי ניתני דבר

התם

מסורת הש"ס

ה) מיי' פ"ד מהל' מאיסורי מזבח הל"ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מב סעי' ח:

ו) ב מיי' פ"ב מהל' ממחוסרי כפרה הל"ב:

ז) [מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הלכה ח טוש"ע י"ד סי' קפג סעיף ח]:

ח) ד מיי' פ"ח מהל' מעשר שני הל"ה ופ"ד מהל' שמיטה ויובל הל"ב [טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף קטן]:

מוסף רש"י

דמדעתה אין שלא מדעתה לא. והלכה ואיסה לאיש אחר (דברים כד) מדעתה משמע (יבמות יט:). דבעינן דעת המקנה (לקמן מד.). **משיבת נפש.** משיבתו מדרכי מיתה לדרכי חיים (תהלים יט, ח). **שדרכו של איש לחזר על אשה.** אדם פנוי מנקש וממחזר עד שנושא (נדה לא:). **דדרכא דמיכלא יתירא.** מחמת רוב אכילה ושתיה וטעינת משוי יותר מדאי וכל הדרכים האמורים כאן מביאים לידי זיבה. (נזיר סה:). **אתרוג שוה לאילן בג' דרכים.** לילן אחר חנטה לענין ערלה ורבעי ושביעית (ר"ה יד:) לערלה שוהא בו כאילן, וכן רבעי נוהג בו, ולשביעית דאזלינן ביה לענין שביעית בתר חנטה (סוכה לט:). **ולירק בדרך אחד.** שבשעת לקיטתו עישורו, שאם חנטה בשניה ונלקטה בשלישית, מתעשר כולו שנה שלישית כירק, לפי שאף הוא דרכו ליגדל על כל מיס (ר"ה יד:). שאם חנטו בשנה שניה, שמעשרותיה מעשר ראשון ומעשר שני, ונלקטו בשלישית לשמיטה, שמעשרותיה מעשר ראשון ומעשר עני, מתעשר כדין מעשר שלישית, ואילו שאר אילנות שחנטו פירותיהן בשניה ונלקט בשלישית, מתעשרין כדין שניה, ולענין מעשר שהו אתרוג לירק, דמעשר פירות האילן וירקות דרבנן ומעשר גורן ויקב דאורייתא, וכגורן ויקב יליפינן בר"ה (יג:) שמתעשר אחר השנה שהביאו שלש מקראי, ואסמכו רבנן מעשר דבריהם אגורן ויקב, מה גורן ויקב מיוחדים שנגלים על רוב מיס, דהיינו מי גשמים, ומתעשרין לשנה שעברה, אף כל הגדילין על רוב מיס כגון פירות האילן, מתעשרין לשנה שעברה, יצאו ירקות שגדילין על כל מיס שמתעשרים לשנה הבאה, ואתרוג נמי גדל על כל מיס לירק (סוכה נז.).

תוס' ר"י הזקן

דאורייתא. דכתיב לשון קנין בכסף. והא דתנן בשבעה וכו'. בזבין פרק [ב מ"ב] היא שנויה.

תורה אור השלם

1. שְׁדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבְסְבִיבֹתֵי יְרוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְיָ: ירמיהו לב מד

2. וְהִזְהַרְתָּה אֶתְהֶם אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן: שמות יח כ

3. יִתֵּן יְיָ אֶת אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ: דברים כח ז

4. תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: תהלים יט ח

5. דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם דֶּרֶךְ נָחָשׁ עַלֵּי צוּר דֶּרֶךְ אֳנִיָּה בְלֵב יָם וְדֶרֶךְ גֶּבֶר בְּעַלְמָה: כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה פִיהָ וְאָמְרָה לֹא פָעַלְתִּי אָוֶן: משלי ל יט - כ

6. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ: דברים כב יג

מוסף תוספות

א. וכסף השדה לא בא אלא לפרעון. ריטב"א.

ב. פי' כגון קדשי קדשים שמותרים לכהנים שבזכרי כהונה ואסור לזולתן וכו' אף אישה זו כיון שנתקדשה הותרה לבעלה ונאסרת לאחרים. הרמ"ה מובא בתוס' הרא"ש. ג. כמו וקדשתם היום ומחר דמתרגמינן ותזמנינון. תוס' הרא"ש. ד. דלא הוי מפרשינן ליה שיהא אסור בהקדש לכל להיות לי. שם. (ועי' חזו"א סימן קמח).

ה. אע"ג דבע"כ מיבם לה. תוס' הרא"ש. ו. והא דתני האשה נקנית דמשמע נמי בע"כ י"ל דקונה משמע ודאי בע"כ אבל ניקנית משמע בין מדעתה בין בע"כ ותפשת מועט תפשת. רשב"א. (ועי' ריטב"א). ז. דתלקח משמע שתזמין עצמה ותתרצה בכך דומיא דניקנית דמתני' אבל כי יקח משמע אפי' בע"כ כעין האיש קונה. רשב"א.

ח) כתובות פב: [וש"נ] יבמות לט., ג) ז"ל רש"י ביבמות יט: ד"ה קדושין דעצלתא והלכה ואיסה לאיש אחר מדעתה משמע וע"ע רש"י לקמן מד. ד"ה קדושין דמדעתה דבעינן דעת המקנה], ד) [זכין פ"ב מ"ב מיר סה:], ה) [בכמ"י אשה באונס נמי מיטמיא. וכל"ל. (יעב"ץ)], ו) ס"א מקת, ז) נדה לא:, ח) מיר סה: זכין פ"ב מ"ב, ט) ר"ה יד: סוכה לט: בכורים פ"ב מ"ו, י) [בכמ"י: דבעי, בדפו"ר: דבעא], כ) [לקמן יד ע"א], ל) (לפניו שם במשנה הם שני בצות נפרדים) מ) [בדפו"ר: פליג. וכן בסמוך], נ) [ושם ד"ה כלן], ס) [שביעית פ"ט ה"א], ע) [בדפו"ר: שדרכן], פ) [בפסחים שם],

תוס' ר"י הזקן

א) דכתיב לשון קנין בכסף. והא דתנן בשבעה וכו'. בזבין פרק [ב מ"ב] היא שנויה.